GEMEENTE ENSCHEDE

RUIMTELIJKE AMBITIE ENSCHEDE 2050

BOUWSTEEN OMGEVINGSVISIE

NOVEMBER 2022

ENSCHEDE

INHOUDSOPGAVE

LEESWIJZER 3

1.0 AMBITIE VAN ENSCHEDE VOOR 2050 4

2.0 NAAR EEN OMGEVINGSVISIE 7

2.1 Wat is een Omgevingsvisie? 7
2.2 Waarom een Omgevingsvisie? 7
2.3 Hoe kijken we naar de toekomst? Bijsturen waar nodig 7
2.4 Samenhang met ander beleid 8
2.5 Proces 8

3.0 BOUWSTENEN UIT DE VORIGE FASE 10

3.1 Het verhaal van Enschede 10
3.2 Ruimtelijke kenmerken 10
3.3 Strategische opgaven 12

4.0 RUIMTELIJKE AMBITIE 14

4.1 Vertaling van opgaven naar ruimtelijke ambities 14
4.2 Enschede groeit 15
4.3 Wonen voor iedereen 16
4.4 Energieneutraal 17
4.5 Duurzame mobiliteit 17
4.6 Een groot groen park Enschede 18
4.7 Aantrekkelijke vestigingsmilieus 19
4.8 Inclusieve stad 21

5.0 TOTALE RUIMTEVRAAG 22

5.1 Inleiding 22
5.2 Behoefte aan prioritering en integratie 23
5.3 Functiemenging 23
5.4 Bovenlokaal en uitvoeringsstrategie 23

6.0 VERVOLGSTAPPEN 24

6.1 Een passende toekomst kiezen 24
6.2 Participatie 24

LEESWIJZER

BOUWSTEEN VOOR DE OMGEVINGSVISIE

Dit document is een verrijkte versie van het document **Opgaven voor de Omgevingsvisie**. Op basis van beleidsinventarisaties en trends & ontwikkelingen zijn de strategische opgaven voor de komende 30 jaar omschreven en vertaald naar een ruimteclaim.
Dit stuk is onderdeel van de tweede stap op weg naar een Omgevingsvisie voor Enschede. Dit document is een bouwsteen voor de uiteindelijke visie. Het heeft geen bestuurlijke en juridische status. Het vormt de basis voor het document **Ruimtelijke toekomstverkenningen voor Enschede**. Hierin laten we in verschillende toekomstbeelden zien hoe Enschede om kan gaan met haar groeiambitie.

WAT LEES JE HIER?

Dit document bestaat uit zes hoofdstukken. We starten met een korte omschrijving van de ambities van Enschede. In hoofdstuk twee leggen we uit wat een Omgevingsvisie is en hoe we daar naartoe werken. Hoofdstuk 3 betreft een samenvatting van de ruimtelijke kwaliteiten van Enschede en de strategische opgaven die we onszelf gesteld hebben. Wil je hier meer over lezen, dan verwijzen we je naar de documenten **Ruimtelijk verhaal van Enschede & Opgaven Omgevingsvisie** uit fase 1. Hoofdstuk vier betreft de uitwerking van de toekomstopgaven naar de specifieke ruimtelijk ambitie van Enschede. We hebben immers een ruimtelijke puzzel te leggen. Als we alle sectorale beleidsambities op elkaar zouden stapelen, past dat niet. Daarom moeten we die puzzel integraal bekijken en onderzoeken waar we zaken slim kunnen combineren. Wil je hier meer over lezen? In fase 1 hebben we de opgaven en trends uitgebreider beschreven in **Opgaven voor de Omgevingsvisie**. In het vijfde hoofdstuk zetten we daarom alle ruimteclaims naast elkaar en beschrijven de dilemma's die hieruit voortkomen. In het laatste hoofdstuk geven we aan wat de vervolgstappen zijn en hoe we inwoners en partners betrekken bij het proces om tot een Omgevingsvisie te komen.

AMBITIE VAN ENSCHEDE VOOR 2050

VOORTBOUWEN OP ONZE IDENTITEIT

Eerst nog even een blik op het verleden, waar komen we vandaan?
Onze stad is gebouwd op stoom en strijd. We zetten altijd dat stapje extra. Met veerkracht als voedingsbodem voor eeuwenoude vernieuwing. Na de teloorgang van de textielindustrie – maar ook na de stadsbrand en de vuurwerkramp – vonden we onszelf steeds opnieuw uit. De ondernemende, no-nonsense houding en de veerkracht die hiervoor nodig is, voel je hier elke dag. Dat maakt dat we in Enschede dingen voor elkaar krijgen.
Begin 20e eeuw waren we wereldleider in textiel en ontstond er een imposante maakindustrie. Hoewel de textielnijverheid is verdwenen, zijn de krachten en de mentaliteit waaruit de florerende textielindustrie is ontstaan, nog steeds verankerd in het DNA van Enschede. Technologie, innovatie en creativiteit behoren tot onze culturele traditie. In Enschede zien we de grens niet als een beperking, maar als een kans. We verbreden onze horizon door grenzen te verleggen.

TOEKOMSTBESTENDIG ENSCHEDE

Hoe ziet onze stad er over 30 jaar uit?
Met een onvermoeibaar geloof in vooruitgang bouwen wij aan een aantrekkelijk en toekomstbestendig Enschede. We blijven werken aan een toekomst waarin talent ontluikt en verbonden blijft aan de stad. Een stad waar banen bereikbaar zijn. En waarin iedereen mag meedoen en zich prettig voelt. Een stad waar we het groen omarmen en we de ruimte hebben. Een stad waar innovaties voor een klimaatbestendige stad naadloos zijn verweven met de openbare ruimte. Een stad met het landschap als belangrijkste kwaliteit dat we waarborgen voor de toekomst. We handelen nú voor het succes van overmorgen.

AANTREKKELIJKE LEEFOMGEVING

Enschede/Twente is een plek waar talent uit binnen- en buitenland graag komt en blijft wonen en waar voldoende baankansen zijn. Problematiek rondom armoede en schulden is in Enschede verder afgenomen. Al onze inwoners kunnen (blijven) wonen op een passende plek in hun eigen wijk en/of buurt. In Enschede en Twente vinden belangrijke innovaties plaats die helpen bij het oplossen van grote maatschappelijke problemen. Enschede biedt hierbij een hoogstedelijk woon- en werkmilieu als grootste stad in de regio. Met goede verbindingen richting de Euregio. Enschede biedt ook veel verrassingen. De binnenstad is een belangrijke plek voor ontmoeting en werken. Enschede heeft veel nieuwe en duurzame woonmilieus. Enschede biedt een veilige, gezonde en aantrekkelijke leefomgeving voor mensen, dieren en planten. In 2050 is de stad klimaatbestendig ingericht en zijn alle panden van het gas af. Enschede is energieneutraal. In samenwerking met de kennisinstellingen en bedrijven in de Euregio hebben we innovatieve oplossingen getest en toegepast. Enschede is verbonden met de juiste partners voor aanpak van de maatschappelijke opgaven.

ENSCHEDE GROEIT

Hoe worden we de gemeente die we in de toekomst willen zijn? Door in te zetten op de leefbaarheid van de bestaande wijken en op de groei van de stad. In de stad ligt de focus op groen en klimaatbestendigheid, ongeacht de plek en dichtheid. De verdichting vraagt om het toevoegen van nieuwe woon/werkmilieus: gemengde gebieden die passen bij de richting waarin we onze economie willen versterken. We geven ruimte aan en maken ruimte voor de hightech- en daarbij horende maakindustrie. Deze gebieden vinden we vooral in het spoorzonegebied Hengelo-Enschede. Kennispark en Centrumkwadraat zijn hierin de bronpunten, maar ook in de wijken en op de bedrijventerreinen breiden we in en mengen we functies zodat nieuwe gebieden met een unieke identiteit ontstaan. We geven hiermee een voedingsbodem aan (inter)nationaal talent om zich hier verder te ontwikkelen en tegelijkertijd te genieten van alle voorzieningen die er in Enschede zijn. Toonaangevende cultuur door professionele organisaties én een levendige, jonge underground scène zijn aantrekkelijk voor de talenten in de stad.

NIEUWE IMPULSEN

Voor elke inwoner is werk, voorzieningen, groen, recreatie en zorg beschikbaar binnen korte afstand van huis. In het buitengebied en in Boekelo en Lonneker zijn nieuwe mogelijkheden voor recreatie voor inwoners en bezoekers ontstaan. Dit geeft ook een nieuwe impuls aan het landelijk gebied met nieuwe baankansen en nieuwe dragers voor landschapsonderhoud.
We verplaatsen ons in de stad op een klimaatvriendelijke en gezonde wijze. Waar nodig zijn hoogwaardige OV-verbindingen tussen de belangrijkste punten in de stad aanwezig.

Enschede is via Deventer en Zwolle snel verbonden met de Randstad; naar het oosten met de regionale verbinding naar het Ruhrgebied en de intercity naar Münster. Via Hengelo zijn we elk uur verbonden met Berlijn, Warschau en Kopenhagen.
In 2050 heeft elke wijk zijn eigen, slimme energienetwerk (een 'smart grid') voor elektra, warmte en koeling. Dit is niet alleen duurzaam, maar de afhankelijkheid van grote energiebedrijven vermindert hier ook mee. Energie is betaalbaar en schoon. Elke wijk heeft nu eigen wandel- en sportroutes voor alle generaties en condities. Inwoners combineren deze routes makkelijk op weg naar je werk, school of (zorg)voorzieningen. Buurten hebben zich door kunnen ontwikkelen en hun eigen identiteit kunnen uitvinden of versterken.

LANDSCHAPPELIJKE KWALITEIT

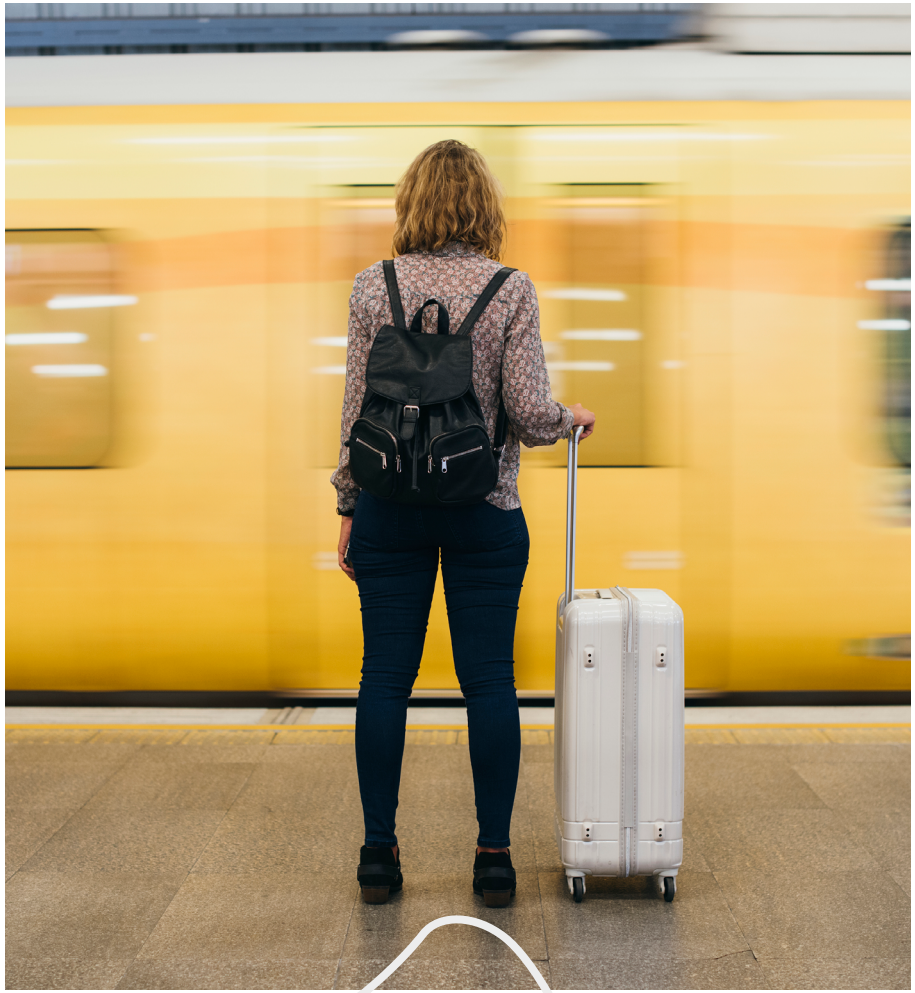
Het buitengebied is voor iedereen een natuurlijke plek om te recreëren. De transitie in de landbouw heeft voor een kwaliteitsslag gezorgd, met familiebedrijven en coöperaties die hun producten aan plaatselijke winkels en horeca leveren. De (verblijfs)recreatie is gegroeid en kent mogelijkheden voor iedereen. Bijvoorbeeld voor evenementen in het Rutbeek en rond de dorpen en meer natuurlijk en agrarisch in rustiger gebieden. Het landschapsonderhoud is hierdoor verzekerd. Op een paar plekken zijn kleine stukken landschap ingezet voor nieuwe woningen en bedrijven. De impact daarvan is verzacht door aanleg van nieuwe (voedsel)bossen en natuur.

TRANSFORMATIE EN AGGLOMERATIEKRACHT

Onze grote kracht door de keuzes de afgelopen 30 jaar is de gegroeide euregionale agglomeratiekracht. Vooral de investeringen in het spoor hebben hierbij geholpen. Dit stelde ons in staat de dichtheden en functiemenging op plekken verder te vergroten. We hebben functies gecombineerd waardoor een stedelijke dynamiek ontstond die talent aantrok en vasthield. De functiemenging heeft geleid tot groei van bedrijvigheid, onderzoek en woonvraag. Wie nu rondloopt op Kennispark of op de Marssteden ziet geen functioneel ingericht bedrijventerrein, maar een toekomstbestendig en aantrekkelijk ingerichte werklocatie, waar bedrijven kunnen groeien en innoveren en werknemers graag naar hun werk komen

MET VOLLE KRACHT VOORUIT

Uit bovenstaande blik op de toekomst blijkt dat we Enschede graag leefbaar houden. We blijven onze kwaliteiten koesteren en willen de groei naar 170.000 inwoners faciliteren. Daarbij komen er verschillende ontwikkelingen op ons af en zijn er wereldwijde transformaties gaande waar Enschede niet omheen kan. Ruimte is daarbij schaars en moet slim worden ingevuld. Hoe geven we een antwoord op al die verschillende ruimtevragen en op welke manieren realiseren we onze ideale stad? Omdat een eenduidig antwoord in zo'n complexe situatie niet te geven is, hebben we een onderzoek uitgevoerd om alle ruimteclaims te analyseren. Deze zijn vertaald naar ruimtelijke verkenningen. Die verkenningen vormen de voedingsbodem van de toekomstvisie voor de gemeente. Zo bouwen we aan de beste toekomst voor Enschede.

NAAR EEN OMGEVINGSVISIE

2.1 WAT IS EEN OMGEVINGSVISIE?

De Omgevingsvisie is een strategisch instrument waarmee inzicht en richting gegeven wordt aan de samenhang tussen alle aspecten die de fysieke leefomgeving beïnvloeden. Het begrip fysieke leefomgeving omvat alle elementen die de kwaliteit van de ruimte bepalen. Denk aan bouwwerken, infrastructuur, watersystemen, water, bodem, lucht, geluid, landschappen, natuur en cultureel erfgoed.
De visie redeneert vanuit integrale opgaven voor de gemeente, inclusief die uit het sociale en economische domein. Dit wordt vertaald naar de fysieke leefomgeving.
Doordat de Omgevingsvisie alle aspecten die weerslag hebben op de fysieke leefomgeving meeneemt, wordt de scope ervan inhoudelijk verbreed ten opzichte van de gangbare ruimtelijke (structuur)visies uit het verleden.

2.2 WAAROM EEN OMGEVINGSVISIE?

Enschede maakt een Omgevingsvisie om twee redenen. Ten eerste omdat elke gemeente in Nederland een Omgevingsvisie moet maken vanwege de komst van de nieuwe Omgevingswet. Ten tweede vanwege de behoefte aan een nieuwe visie op de fysieke leefomgeving van de gemeente.

2.3 HOE KIJKEN WE NAAR DE TOEKOMST? BIJSTUREN WAAR NODIG

Beleidsmakers die zich bezighouden met de fysieke leefomgeving zijn gewend om zo'n twintig jaar vooruit te kijken. Voor de Omgevingsvisie richten we ons niet op een specifiek jaar, omdat we soms langer en soms minder lang vooruit kunnen en willen kijken. Voor de energietransitie is 2050 bijvoorbeeld een belangrijk richtjaar, terwijl dit voor de keuze van ontwikkellocaties erg ver weg is. We willen dat de Omgevingsvisie voor Enschede een dynamischer instrument wordt dan de vroegere structuurvisies. We leven in een tijd van grote veranderingen, die zich moeilijk laten voorspellen. Dat betekent dat de Omgevingsvisie zich zal richten op de lange termijndoelen, maar zich ook periodiek kan aanpassen aan nieuwe inzichten en behoeften. In de praktijk kan dat betekenen dat vanaf het moment van vaststelling, de Omgevingsvisie elk jaar op onderdelen wordt herzien.

2.4 SAMENHANG MET ANDER BELEID

We hebben als gemeente al veel beleid vanuit verschillende disciplines waarmee we richting geven aan de ontwikkeling van de gemeente. Sommige beleidsstukken zijn echter niet volledig op elkaar afgestemd. Hierdoor versterken de verschillende beleidsdomeinen elkaar nog onvoldoende. In Enschede hebben we de ambitie om al het (bestaande) sectorale beleid met elkaar te verbinden en zo te helpen bij het bepalen van een meer integrale koers voor de fysieke leefomgeving. Dit betekent ook dat we de afweging tussen verschillende ruimteclaims een goede plek willen geven.

In het toekomstige stelsel onder de nieuwe Omgevingswet is er geen plaats meer voor sectoraal beleid. Het sectorale beleid krijgt een plek in de Omgevingsvisie, programma's en omgevingsplannen. In de huidige situatie zeggen sectorale beleidsstukken en nota's vaak iets over een bepaalde ambitie, doen ze soms al een aanzet tot een programmatische aanpak en schrijven ze normen of regels voor één en hetzelfde document. In het toekomstige stelsel worden de ambities vastgelegd in de Omgevingsvisie, de programmatische aanpak in programma's en de regels of normen in het omgevingsplan. Zo hopen we een duidelijker onderscheid te maken tussen ambities, strategieën, eisen en wensen. Ook wordt op die manier explicieter vastgelegd welke ambities en regels extern gelden en welke bedoeld zijn om richting te geven aan ons eigen handelen.

2.5 PROCES

De Omgevingsvisie van Enschede wordt opgesteld via een aanpak die bestaat uit vijf fasen. De Enschedese Identiteit (fase 1) en ambitie (fase 2) worden op gebiedsniveau (fase 3) naar passende strategieën (fase 4) vertaald en vormen zo één integrale Omgevingsvisie (fase 5).

AANPAK OMGEVINGSVISIE ENSCHEDE

De gemeente werkt samen met inwoners, bedrijven en andere betrokkenen stap voor stap aan een nieuwe visie die voor iedereen begrijpelijk en herkenbaar is. In elke fase wordt gewerkt aan bouwstenen voor de Omgevingsvisie, wordt de dialoog gezocht met de samenleving (participatie) en vindt onderzoek plaats naar de leefomgevingseffecten (omgevingseffectrapportage). De vijf fasen staan op zichzelf en hebben elk een integraal (tussen)product als resultaat.

FASE 1: IDENTITEIT

In 2021 zijn we gestart met Fase 1 (Identiteit). In het Ruimtelijk verhaal van Enschede is vastgesteld waar Enschede vandaan komt en welke kenmerken en kwaliteiten gekoesterd worden. Deze Enschedese identiteit is uitgewerkt in drie verhaallijnen: Groene Leefstad, Ondernemende Kennisstad, en Internationale Cultuurstad. Ook is er een kaart met ruimtelijke kenmerken opgesteld. De verhaallijnen en ruimtelijke kenmerken vormen samen de basis voor de Omgevingsvisie.

Daarnaast is een aanzet voor de opgaven voor de Omgevingsvisie gemaakt op basis van huidige staat van de leefomgeving, trends en ontwikkelingen en beleidsinventarisaties. Tenslotte zijn ook de concept-NRD (de zogeheten Notitie Reikwijdte en Detailniveau) en het concept-participatieplan opgesteld.

FASE 2: AMBITIE

In Fase 2 (Ambitie) hebben inwoners hun dromen voor Enschede gedeeld. In het document Verantwoording participatie fase 1 & 2 Omgevingsvisie is hier meer over te lezen. Samen met het nieuwe coalitieakkoord en ambtelijke verdiepingsslagen zijn de strategische opgaven verder aangescherpt tot de Ruimtelijke ambities voor Enschede. Op basis van deze ambities en de ruimtelijke kwaliteiten zijn vier verschillende ruimtelijke toekomstverkenningen voor Enschede ontwikkeld. Elke ruimtelijke verkenning laat een toekomstig Enschede zien waarin het dagelijks leven in de stad, de dorpen en het buitengebied en de inrichting anders is. De verkenningen zijn een hulpmiddel om over deze toekomst in gesprek te gaan en de effecten te onderzoeken, zodat in fase 3 de hoofdkeuzes voor de Omgevingsvisie gemaakt kunnen worden.
Als voorbereiding op de volgende fase worden ook de NRD (het startdocument voor het onderzoek naar leefomgevingseffecten) en het participatieplan afgerond. Ook bieden we de Verantwoording van het tot nu toe doorlopen participatieproces ter kennisgeving aan.

FASE 3: GEBIEDEN

De Verkenningen worden in Fase 3 (Gebieden) beoordeeld op hun effecten in het Omgevingseffectrapport (OER) en in een dialoog met belangenvertegenwoordigers besproken. Door deze participatie en het OER worden de consequenties en mogelijke kansen en risico's van elk van de verkenningen duidelijker. Door ze te vergelijken kunnen we zien welke keuzes we nu zouden moeten maken om de gewenste toekomst te bereiken. Op basis van een keuzenotitie maakt de gemeente de hoofdkeuzes voor de Omgevingsvisie. Vervolgens werken we deze hoofdkeuzes uit naar gebiedsprofielen. Daarbij worden de gemeentebrede opgaven naar specifieke handelingsperspectieven per gebied vertaald in gesprek met de betrokkenen uit de gebieden. Het eindproduct van fase 3 bestaat uit verschillende gebiedsprofielen (afhankelijk van het aantal gedefinieerde gebieden). Op basis van deze informatie over gebieden en verkenningen kiest de Raad één voorkeursperspectief (dat kan bestaan uit aspecten uit verschillende verkenningen) voor de gehele gemeente met haar diverse gebieden. Dit voorkeursperspectief vormt de basis van de Omgevingsvisie.

FASE 4: STRATEGIEËN

Fase 4 (Strategieën) wordt gebruikt om de vertaalslag te maken van de bouwstenen uit voorgaande fasen naar een complete ontwerp-Omgevingsvisie en een aanpak (sturingsfilosofie) om ambities te realiseren en voortgang te monitoren. Parallel aan het opstellen van de Omgevingsvisie wordt het OER verder aangevuld. De ontwerp-Omgevingsvisie wordt formeel ter inzage aangeboden, zodat alle inwoners, bedrijven en andere betrokkenen kunnen reageren. Tegelijkertijd wordt het OER getoetst door de Commissie m.e.r.. Dit is een onafhankelijke organisatie die over de inhoud van milieueffectrapporten en omgevingseffectrapporten adviseert.

FASE 5: OMGEVINGSVISIE

Deze fase staat in het teken van het vaststellen van de Omgevingsvisie door de gemeenteraad van Enschede. Eventueel in samenhang met andere instrumenten en programma's onder de Omgevingswet.

BOUWSTENEN UIT DE VORIGE FASE

3.1 HET RUIMTELIJK VERHAAL VAN ENSCHEDE

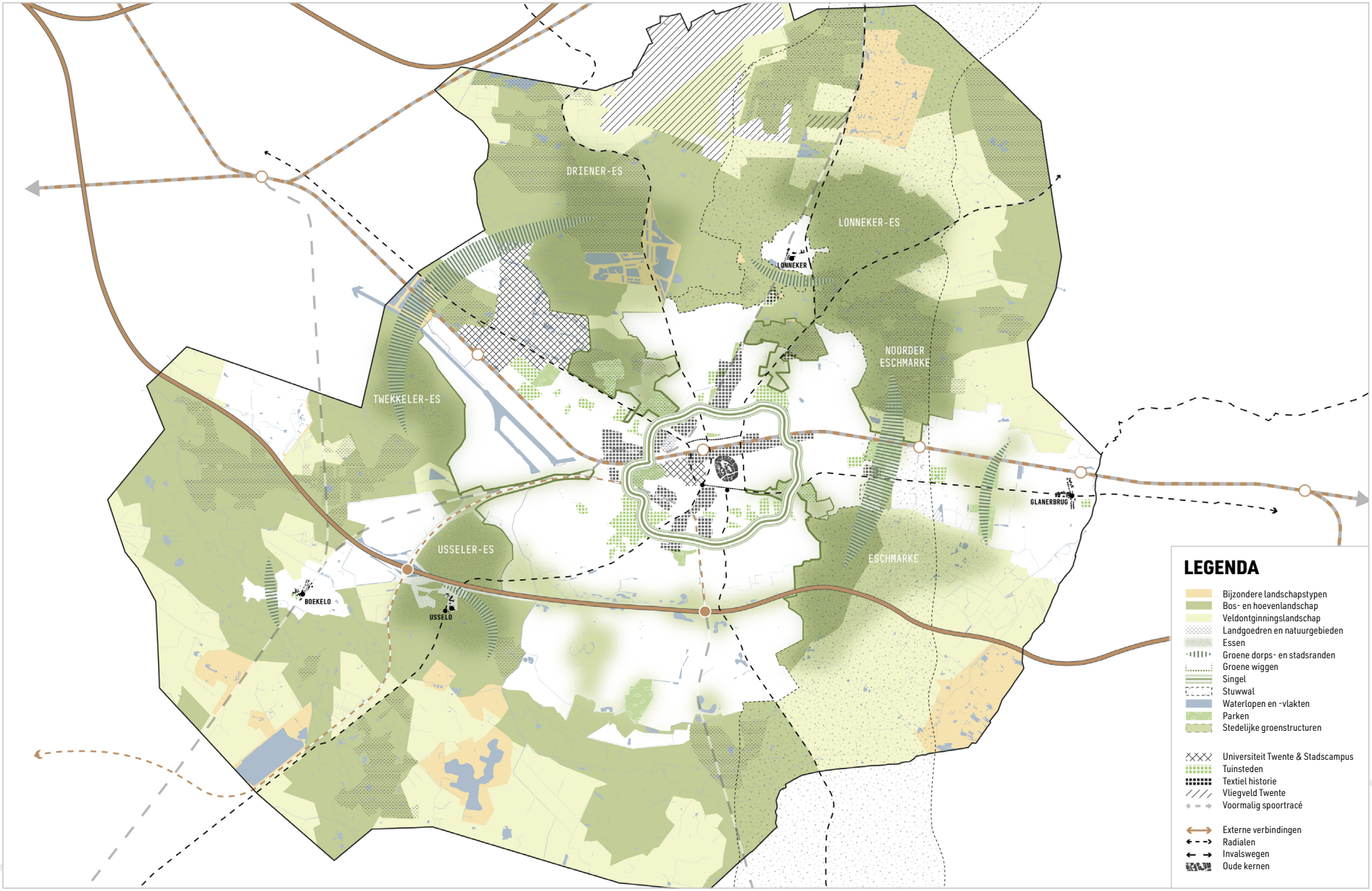
De identiteit van Enschede vormt de basis voor de Omgevingsvisie van Enschede: als je weet wie je bent, kun je beter bepalen wie je wilt zijn. We hebben de identiteit van Enschede gevat in het 'Ruimtelijk verhaal van Enschede', dat verteld wordt aan de hand van drie kenmerkende thema's:

- Enschede als Groene leefstad;
- Enschede als Ondernemende kennisstad;
- Enschede als Internationale grensstad.

Deze verhaallijnen beschrijven het unieke en herkenbare verhaal van Enschede. Hiermee wordt duidelijk waar Enschede vandaan komt, wat gekoesterd wordt en welke waarden en ruimtelijke kwaliteiten meegenomen worden naar de toekomst. Daarom vormen ze het uitgangspunt voor de toekomst van Enschede. De unieke kwaliteiten uit de verhaallijnen hebben we vertaald naar een ruimtelijke kenmerkenkaart die laat zien aan welke kwaliteiten we niet willen tornen.
Het gebiedseigen verhaal is bedoeld als onderlegger voor de Omgevingsvisie, waarmee we inspelen op de identiteit van onze gemeente. Het geeft houvast voor de toekomstige ontwikkeling van Enschede, zodanig dat deze het verhaal verder vertelt. Kunnen we aanpassing aan klimaatontwikkeling bijvoorbeeld verbinden aan het groene karakter van Enschede dat beschreven wordt in de Groene Leefstad? Levert verduurzaming een nieuwe economie op als aanjager voor de Ondernemende Kennisstad? Is groei van Enschede een kans om meer gebruikswaarde toe te voegen aan de Internationale grensstad? In de verschillende toekomstverkenningen die we onderzoeken is 'het verhaal van Enschede' gebruikt om mogelijke kansen en tegenstellingen in beeld te brengen (zie document Ruimtelijke Verkenningen Enschede).

3.2 RUIMTELIJKE KENMERKEN

De ruimtelijke kenmerkenkaart is een visuele samenvatting van de belangrijkste kwaliteiten zoals die zijn beschreven in de verhaallijnen. De kaart visualiseert de essentiële elementen die uniek zijn voor het karakter van Enschede. Hierop staan de gebieden en structuren die van waarde zijn voor de gemeente. Het is geen cultuurhistorische waardenkaart, in die zin dat de elementen een erfgoedstatus mee krijgen. De ruimtelijke kenmerkenkaart moet eerder gezien worden als een kansenkaart die aangeeft welke onderdelen uit het stedelijk weefsel en de landschappelijke structuur gekoesterd en benut kunnen worden. Deze kwaliteiten vormen de basis voor toekomstige ontwikkeling, voor een herkenbare en karakteristieke structuur. De genoemde elementen en structuren vallen veelal onder 'zachte functies' en zijn, wanneer ze eenmaal verstoord raken, niet of zeer moeilijk te herstellen. Des te meer reden dus om hier zuinig op te zijn!
Een karakteristieke ruimtelijke structuur die de identiteit van Enschede bepaalt, zijn bijvoor-beeld de groene wiggen. Die vormen een belangrijk element in de unieke overgang tussen stad en landschap. Andere kenmerkende elementen zijn: de Natura 2000 gebieden, de singels, de groene dorpsranden, de groene verbindingen en de groene omsluiting van de stad, de stuwwal, waterstructuren, de textiellocaties, het voormalige én huidige spoortracé, de A35 en A1, de radialen (invalswegen), knooppunten en de oude kernen. Deze elementen vormen belangrijke bouwstenen in de fysieke vorm van de gemeente Enschede en beschouwen we als zeer waardevol. De structurerende kenmerken vormen kansrijke elementen om op door te ontwikkelen. Deze kaart is daarom uitgangpunt voor de te onderzoeken verkenningen van Enschede.

DRIENER-ES
LONNEKER-ES
LONNEKER
NOORDER ESCHMARKE
TWEKKELER-ES
USSELER-ES
BOEKELO
USSELO
GLANERBRUG
ESCHMARKE
LEGENDA
Bijzondere landschapstypen
Bos- en hoevenlandschap
Veldontginningslandschap
Landgoedren en natuurgebieden
Essen
Groene dorps- en stadsranden
Groene wiggen
Singel
Stuwwal
Waterlopen en -vlakten
Parken
Stedelijke groenstructuren
Universiteit Twente & Stadscampus
Tuinsteden
Textiel historie
Vliegveld Twente
Voormalig spoortracé
Externe verbindingen
Radialen
Invalswegen
Oude kernen

3.3 STRATEGISCHE OPGAVEN

Nederland staat aan de vooravond van een aantal grote transities. Dit zijn grote veranderingen over een langere periode met gevolgen voor de economie, het dagelijkse leven en de ruimtelijke inrichting. Klimaatverandering, energietransitie, mobiliteitstransitie, de omschakeling naar een circulaire economie, technologische en demografische ontwikkelingen zijn daar voorbeelden van. Deze transities vragen om ingrijpende veranderingen in bijvoorbeeld het watersysteem, energiesysteem, inrichting van verkeerswegen en de openbare ruimte. Ook Enschede moet een antwoord formuleren hoe met deze transities om te gaan. De uitdaging is om verder te werken aan een toekomstbestendige gemeente, die aantrekkelijk is (en blijft) en tegelijkertijd weerbaar is. Daartoe hebben we onszelf vier strategische doelen gesteld:

1. **Inclusief Enschede**
   - Elke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiële zekerheid en stabiliteit;
   - Elke inwoner heeft de mogelijkheid keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken;
   - Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen.

2. **Groen en duurzaam Enschede**
   - Enschede is klimaatneutraal;
   - Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht;
   - Enschede is groen en biodivers;
   - Enschede is circulair.

3. **Aantrekkelijk Enschede**
   - Enschede heeft veel baankansen;
   - In Enschede wordt talent aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld;
   - In Enschede kun je prettig en gezond wonen en leven.

4. **Open Enschede**
   - Enschede is een mensgerichte gemeente;
   - Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente;
   - Enschede is een digitale gemeente.

IDENTITEIT EN KWALITEIT VAN ENSCHEDE

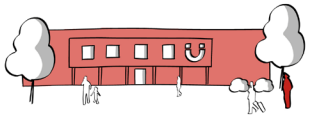
ONZE OPGAVEN

BREDE WELVAART

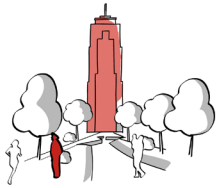
INCLUSIEF ENSCHEDE

- Elke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiele zekerheid en stabiliteit
- Elke inwoner heeft de mogelijkheid om keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken
- Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen

AANTREKKELIJK ENSCHEDE

- Enschede heeft veel baankansen
- Talent wordt aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld
- De bestaande stad is vitaal

GROEN, DUURZAAM ENSCHEDE

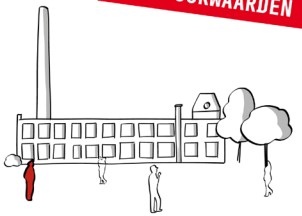
- Enschede is klimaatneutraal
- Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht
- Enschede is groen en biodivers
- Enschede is circulair

OPEN GEMEENTE ENSCHEDE

- Enschede is een mensgerichte gemeente
- Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente
- Enschede is een digitale gemeente

RANDVOORWAARDEN

FINANCIËN EN ORGANISATIE

OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID

RUIMTELIJKE AMBITIE

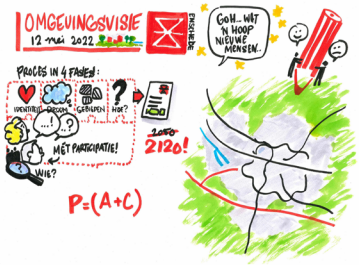
VERTALING VAN OPGAVEN NAAR RUIMTELIJKE AMBITIES

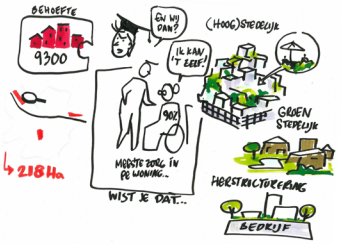
De genoemde opgaves zijn interessant, maar wat betekent dat nu precies ruimtelijk? Hoe ziet bijvoorbeeld een groen en duurzaam Enschede eruit? Die vertaling van strategische opgaves naar ruimtelijke ambities maken we in dit hoofdstuk.

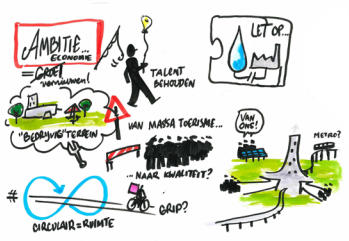
In de Omgevingsvisie komen alle beleidsambities voor de fysieke leefomgeving samen. De Omgevingsvisie is echter geen optelsom van ambities. Alles stapelen, dat past niet meer. We moeten keuzes maken, richting bepalen en focus aanbrengen. Alleen zo kunnen we ruimte creëren voor het oplossen van de maatschappelijke opgaven. Het zorgt ervoor dat we de ambities die we opnemen ook daadwerkelijk kunnen realiseren. Dat vraagt een Omgevingsvisie waarin we duidelijk richting geven en de focus leggen op het oplossen van vraagstukken.

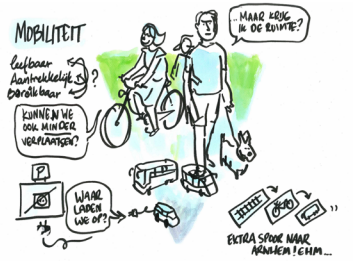
De hier beschreven ruimtelijke ambities hebben we eerder geïnventariseerd in het document (Opgave voor de Omgevingsvisie). We hebben ze hier geactualiseerd en gepresenteerd in zes hoofdopgaven.

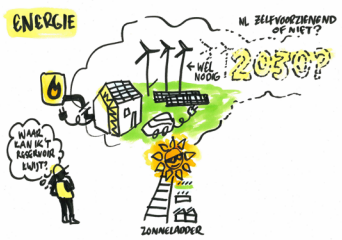
PITCHES BELEIDSADVISEURS

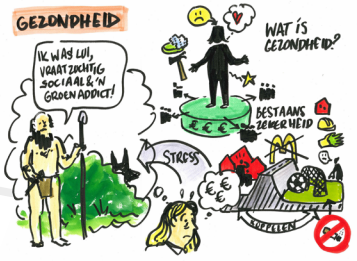

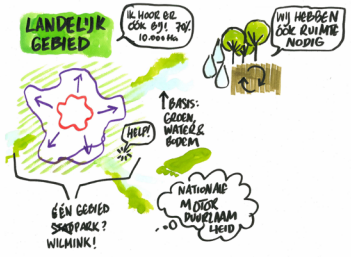

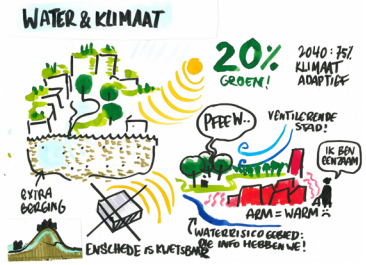

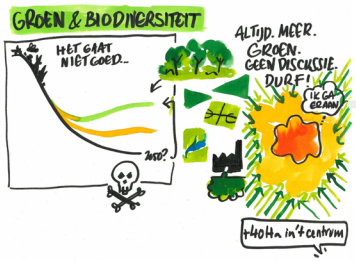

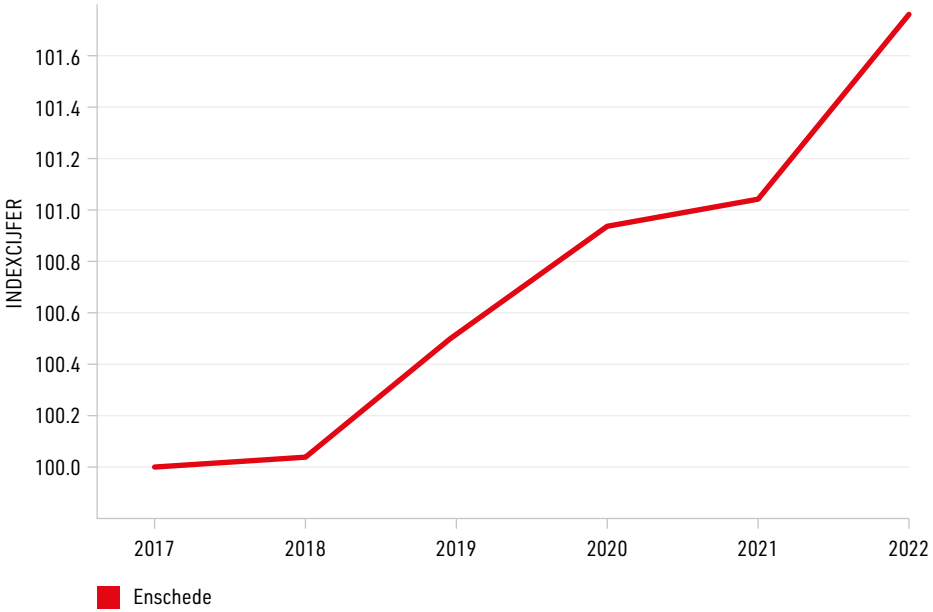

4.2 ENSCHEDE GROEIT

Op dit moment heeft Enschede ruim 160.000 inwoners. Alhoewel in Twente sprake is van grotere vergrijzing en bevolkingskrimp dan in de Randstad, geldt dat voor een studentenstad als Enschede niet. Dat komt door instroom van studenten en expats. Volgens de cijfers van het CBS (juli 2022) groeien we tot 2035 met ruim 6%. Dat is in lijn met de vastgestelde ambitie dat Enschede groeit naar 170.000 inwoners. Hiervoor is groeien met (internationale) talenten de belangrijkste component. Deze groei zien we al langer terug in de cijfers. De afgelopen tien jaar is Enschede met gemiddeld 500 inwoners per jaar gegroeid (bron: Kennispunt Twente). Vooral de laatste jaren is de groei groot geweest en is er een duidelijke trek naar de stad.

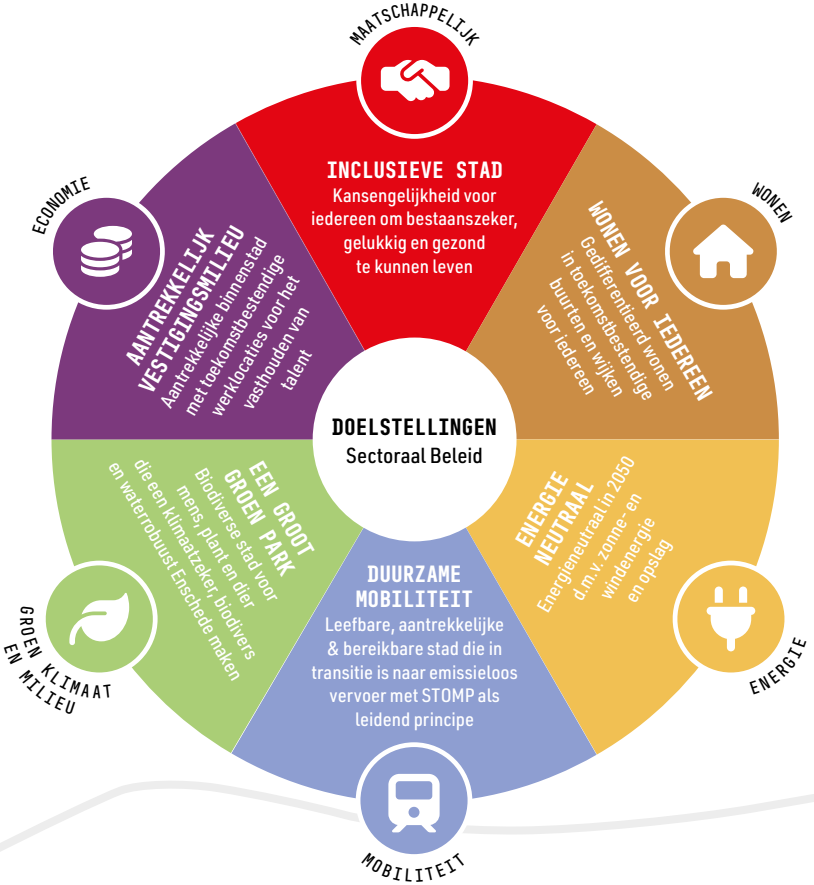
ONTWIKKELING AANTAL INWONERS ENSCHEDE 2017-2022

AANTAL INWONERS ENSCHEDE 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Enschede	158,140	158,224	158,971	159,630	159,764	160,621

Om de groei te faciliteren en de strategische opgaves die we onszelf gesteld hebben (3.3) te kunnen verwezenlijken, geven we hieronder de ruimtelijke gevolgen ervan weer. Dat doen we aan de hand van de zogenaamde Schijf van Zes, die een integraal beeld geeft van alle aspecten die onder de fysieke leefomgeving vallen, (zie figuur hieronder). De hoofdopgaven spelen een belangrijke rol bij de invulling van de Toekomstverkenningen voor Enschede.

4.3 WONEN VOOR IEDEREEN

De groei van Enschede leidt tot een grotere vraag naar woningen en is van invloed op het type woonmilieu dat we aanbieden. De uitdaging is Enschede voor nieuwe inwoners geschikt te maken zodat we ze ook in de toekomst vasthouden. Dat doen we door te investeren in centraal gelegen hoogstedelijke gebieden. Huisvesten en vasthouden van talent is een belangrijke opgave van Enschede. Al met al leidt dit tot een behoefte aan ongeveer 9.300 nieuwe woningen. Dit kunnen we deels realiseren door het toekomstbestendig maken van bestaande woongebieden, maar er is ook extra ruimte voor woningbouw nodig. Het gaat niet alleen om de aantrekkelijke hoogstedelijk woonmilieus voor het aantrekken van talent, maar ook om doorstroming voor gezinnen en ouderen mogelijk te maken.

De huidige woningvoorraad moet worden verduurzaamd om ook voor nieuwe generaties aantrekkelijk te zijn. Ook moet er in de wijken voldoende woningen zijn voor de verschillende doelgroepen die we willen bedienen, zoals gezinnen, senioren en jongeren. Bovenop de behoefte aan deze woningen moeten de komende tien jaar ook 3000 studentenwoningen worden toegevoegd. De verwachting is dat het aantal (internationale) studenten blijft groeien en dan is huisvesting een uitdaging.

Bestaande en nieuwe woningen moeten kunnen voldoen aan de veranderende eisen van onze (ouder wordende) inwoners en hun veranderende behoeften in de woon- en werkomgeving. Naast woningen zijn met de groei van het aantal inwoners ook voldoende banen en doorgroeimogelijkheden nodig (zie 4.7). Daarnaast moeten we de culturele en recreatieve voorzieningen in ogenschouw nemen, want daar gaan meer mensen gebruik van maken. De benodigde ruimte voor wonen is gebaseerd op de huidige verdeling in woonmilieus in de programmering, die uitgaat van 55% stedelijke en 45% groenstedelijke woonmilieus.

4.4 ENERGIENEUTRAAL

Aan de energievraag van Enschede kan nog niet worden voldaan met duurzame energiebronnen. Maar dat willen we in 2050 wel hebben bereikt. Voor het Enschede van morgen ligt er dus een opgave in de transitie naar duurzame energiebronnen. De gebouwde omgeving neemt ruim 60% van de gemeentelijk uitstoot van CO2 voor haar rekening. Daarvan komt ongeveer 60% van de CO2-uitstoot door de verwarming en verlichting van woningen. De overige 40% komt voor rekening van de (commerciële en publieke) dienstverlening. Het overgrote deel van de gebouwen in de stad is matig geïsoleerd en wordt nog met aardgas verwarmd. Daarom investeren we zowel in het reduceren van energiegebruik in de verschillende sectoren, als het opwekken van duurzame energie om in onze behoefte te kunnen voorzien.

Op basis van de Regionale Energie Strategie (RES) moeten we voor 2030 193 Gigawattuur energie duurzaam kunnen opwekken. De opgave na 2030 is nog niet goed te vatten in getallen. De overgang naar het gebruik van duurzame energiebronnen vraagt om ruimte. Denk daarbij aan locaties voor het opwekken van energie, voor de aanleg en verzwaring van energie-infrastructuur en faciliteiten voor een duurzaam mobiliteitssysteem (laadfaciliteiten, park & rides, park & bikes, etc.)

Met name het opwekken van energie kost ruimte. Voor de gebouwde omgeving, mobiliteit en zonne-energie is beleid vastgesteld. Naast de opgave voor het huidige beleid is daarom een aanname gedaan voor de toekomstige opgave en de ruimte die dit vraagt. Naast realisatie van de opgave uit de Regionale Energie Strategie, is de ruimteclaim afhankelijk van de gekozen stedelijke ontwikkeling en locaties, waarbij efficiënter kan worden gewerkt qua kosten en ruimtegebruik in een hoge stedelijke dichtheid.

4.5 DUURZAME MOBILITEIT

Enschede ligt relatief ver weg van andere economische centra. De reistijden tot bijvoorbeeld Zwolle, Münster en Apeldoorn bedragen ongeveer een uur per auto of openbaar vervoer. We kunnen de stad zelf niet dichterbij andere steden brengen, dus zetten we in op het verbeteren van onze bereikbaarheid. Dit kan door verkorten van reistijd en verhogen van comfort en frequentie van de treinverbinding. Een voorbeeld van een oplossing is het realiseren van een volwaardige intercityverbinding tussen Münster en Zwolle, via Enschede. Zo kunnen meer mensen binnen een uur Enschede bereiken.

Meer dan 75% van de werkende inwoners in Enschede, werkt in de stad zelf. Meer dan 60% van de banen in Enschede wordt ingevuld door eigen bevolking, die ook boodschappen doen en winkelen in de stad. Dat maakt dat er veel intern verkeer in de stad is. Dat verkeer bestaat uit ongeveer 60% autoverkeer. Van het externe verkeer van en naar de stad is 80% autoverkeer. Door economische ontwikkelingen, de groei van het aantal inwoners en ingrepen in de verkeersinfrastructuur neemt het autoverkeer toe als we geen passende maatregelen nemen.

Binnen de gemeente willen we de bereikbaarheid van de stad op peil houden en tegelijkertijd het autoverkeer verminderen. We willen dat de mobiliteitstransitie bijdraagt aan bereikbaarheid, veiligheid, gezondheid en klimaat. We hebben de stad daarom ingedeeld in drie zones met een eigen mobiliteitsprofiel en werken daarin met een prioritering van vervoersmogelijkheden. Dit houdt in: eerst wandelen, dan fietsen, dan deelmobiliteit en openbaar vervoer en tenslotte de eigen auto. Om dit goed te laten verlopen ontwikkelen we zogenaamde mobipunten. Dit zijn punten waarop je op een ander vervoersmiddel kunt overstappen, onder meer aan de rand van de stad en bij knooppunten van openbaar vervoer.

Zero-emissie is een onderdeel van deze opgave, naast het in goede banen leiden van de steeds drukker wordende stadsdistributie. Dit is nodig omdat thuisbezorgen van producten en voedsel steeds gangbaarder wordt. We moeten hierbij ook rekening houden met innovaties als bezorgen met drones. Dit levert extra auto-, scooter- en fietsbewegingen op naar woningen, maar ook vanuit retail- en bedrijfspanden. De extra ruimtevraag bestaat dus uit mobipunten en (OV) infrastructuur.

4.6 EEN GROOT, GROEN PARK ENSCHEDE

Hittestress, klimaatadaptatie, biodiversiteit en behoefte aan groen bij de inwoners zorgen voor een grote opgave om onze gemeente te vergroenen en water toe te voegen. Door klimaatverandering neemt de kans op extremere neerslag, droogte en hitte toe en dit heeft grote impact op de leefomgeving. Tot nu telde Enschede enkele tropische dagen (middagtemperatuur > 30 graden), maar dit kan door de klimaatverandering oplopen tot twintig dagen per jaar. De temperatuur in de stad zal dan nog veel hoger oplopen dan in het buitengebied. Op het van Heekplein zijn verschillen tot plus tien graden Celsius gemeten ten opzichte van het buitengebied.

Er zijn verschillende plekken in de gemeente die niet voldoende klimaatbestendig en waterrobuust zijn. Enschede heeft door hoge grondwaterstanden last van natte kelders en kruipruimten. Als gevolg van de textielactiviteit in het verleden is op sommige plaatsten de grondwaterkwaliteit matig tot slecht. Dit komt door verontreinigingen met oplosmiddelen of zware metalen. Door de ligging op de stuwwal heeft Enschede ook een rioolsysteem dat gevoelig is voor wateroverlast.

Het water dat op daken en wegen valt, wordt via het riool snel afgevoerd, maar wanneer het riool vol zit, stroomt het water naar lagergelegen gebieden. Hier kan het water voor overlast zorgen en zelfs tot schade leiden. De wateropgave is de komende jaren en vermoedelijk decennia één van de hardnekkigste problemen. Kortom: de belangrijkste opgave voor Enschede.

Door groei en denken over gezondheidsbevordering, hebben we meer ruimte nodig voor groen en ontspanning. De ruimtelijke opgave die hierbij hoort, is het maken van meer groene plekken. Die plekken kunnen verschillend zijn van karakter en zelfs een productief karakter hebben in de vorm van extensieve landbouw. Groen speelt in ieder geval een belangrijke rol in de brede welvaartsontwikkeling, want dit zijn ook plekken voor ontmoeting en nieuwe vormen van sport en bewegen.
Door het ordenen van parken en wijken, anders boeren en anders bouwen, is biodiversiteit de laatste decennia steeds verder afgenomen. Daardoor is in sommige gevallen de biodiversiteit in de stad tegenwoordig groter dan op het platteland. Met oog op de duurzaamheid, hebben we ons ook voorgenomen het grondstofgebruik te minimaliseren en circulariteit als uitgangspunt te nemen.

Die opgaven vragen om een transitie in het landelijk gebied voor recreatie, natuur, water en landbouw. Door de opbouw en grondbezit in het landelijk gebied is dit per definitie maatwerk per locatie. Hierin is stikstof echter een complicerende factor. Enschede heeft een forse opgave in stikstofreductie om depositie in Natura2000 gebieden en daarbuiten terug te dringen. Tegelijkertijd hebben we juist extra stikstofruimte nodig om bijvoorbeeld woningbouw mogelijk te maken, zelfs in bestaand stedelijk gebied. Dit vraagt om een versnelling in de transitie op het platteland. Daarnaast is er de energieopgave (zie 4.4). Hierop heeft de provincie de regie. Grootste impact voor Enschede is het aanwijzen van een zone voor duurzame energieopwekking, waaronder windturbines langs de A35.

4.7 AANTREKKELIJKE VESTIGINGSMILIEUS

Op dit moment wordt talent aangetrokken, maar onvoldoende vastgehouden in Enschede. Om talent beter vast te houden, vraagt de economische structuur van Enschede om versterking en voldoende woonmilieus om talent te huisvesten.

Het wegtrekken van talent hangt nauw samen met de grotere baankansen die hoger opgeleid talent ziet in andere grote steden. Er lijken voldoende verschillende kennis- en economische clusters binnen de gemeente aanwezig te zijn en de studenten zijn redelijk goed verdeeld over de opleidingsniveaus. De werkgelegenheidspositie van Enschede in de regio is de afgelopen jaren vrij stabiel. In totaal is zo'n 28 % van de Twentse werkgelegenheid te vinden in Enschede. De lokale en regionale groei van de werkgelegenheid heeft zich de afgelopen jaren vertaald in een grotere arbeidsparticipatie.

Uitdagingen waar we voor staan zijn de dalende beroepsbevolking, de stijgende arbeidsvraag in groeisectoren zoals zorg en de duurzaamheidsector en de bereikbaarheid van banen vanuit een mobiliteitsperspectief. De nationale ontwikkeling van de toenemende krapte op de arbeidsmarkt maakt de Enschedese opgave nog complexer. De economische clusters in Enschede zijn vanuit de hele Euregio via de snelwegen, fietspaden en het openbaar vervoer - Technology Base uitgezonderd - goed aan te rijden. Toch liggen ze relatief ver van andere economische centra.
De verschillende opleidingsniveaus worden goed vertegenwoordigd, maar het opleidingsniveau van de Enschedese beroepsbevolking blijft ver achter bij andere universiteitssteden. Tenslotte toont het aantal bedrijfsvestigingen in Enschede een stijgende lijn, maar er zijn meer bedrijven vertrokken uit Enschede (naar elders in Twente) dan dat er vanuit de regio naar Enschede zijn verhuisd. De groei in banen geldt vooral voor hoger opgeleiden. In totaal gaat het over 10.000 banen.

Het aantrekken van talent en de beschikbaarheid en bereikbaarheid van banen gaan hand in hand. Verbeterde bereikbaarheid is van groot belang voor de ontwikkelkansen van onze werklocaties. Hoe we dit oppakken, staat in 4.5 beschreven.

In ons beleid voor werken kiezen we voor de sectoren waar we 'goed in zijn'. Eén daarvan is de kennisintensieve economie. Daarnaast willen we voor meer verbinding tussen de bestaande werkgebieden zorgen, zodat kruisbestuivingen kunnen ontstaan. De economische ruimtevraag zit vooral in de ontwikkeling en kwaliteitsverbetering van de stationsomgeving en Kennispark Twente. Voor de reguliere bedrijvigheid is het belangrijk dat er voldoende doorgroeimogelijkheden zijn. Uit verdiepend onderzoek blijkt dat Enschede alleen nog kan voorzien in ruimte voor kleine bedrijven met een omvang < 5.000m^2. Voor grotere bedrijven hebben we te weinig ruimte. We willen echter de komende jaren wel kunnen voorzien in ruimte voor de middelgrote bedrijven. Hiervoor is een goed ontsloten locatie aan de westkant van Enschede nodig met een gemengde uitstraling, waar voor bedrijven voldoende hinderruimte beschikbaar is. Voor (bestaande) werkgebieden willen we meer ruimte reserveren voor groen, een gunstig pauzelandschap en klimaatadaptatie. Deze ruimtevraag is ingegeven door een tekort aan een gemengd modern bedrijventerrein.

De verwachting was dat COVID-19 forse klappen zou toedienen aan de kantorenmarkt. Dit blijkt erg mee te vallen. Waar echter de impact op het aantal vierkante meters voor kantoorruimte beperkt blijkt te zijn, zien we dat een aantal andere trends onder invloed van COVID-19 versneld zijn doorgezet. Er is meer belangstelling voor aantrekkelijke

locaties met een mix aan functies, ook gedreven door de mogelijkheid om talent aan te kunnen trekken. Multifunctionele gebouwen van hoge kwaliteit met een hedendaagse inrichting zijn hierbij onmisbaar. Dit vraagt om meer ruimte voor ontmoeten en interactie in een prettige (kantoor)omgeving. We moeten met een andere blik naar werklocaties kijken. Plaats- en tijdonafhankelijk kunnen werken, meer aandacht voor fysieke en mentale gezondheid en meer ruimte voor natuur en sport zijn belangrijke kwaliteiten geworden.

4.8

INCLUSIEVE STAD

De tweedeling in onze samenleving groeit, er is een grotere sociale druk op wijken, de trek naar de stad zet door en er is sprake van een grotere verscheidenheid van leefstijlen. Oplossen van deze opgaven resulteert in een zelfstandig, gezond en gelukkig leven voor iedere inwoner.
Met de transformatie in het sociale domein heeft de gemeente een aantal grote taken van het rijk overgenomen. We diepen nu de relatie tussen deze taken en het fysieke domein verder uit. Denk aan de relatie tussen bijvoorbeeld sociale hulpvragen of gezondheid en de kwaliteit van de openbare ruimte, mogelijkheden van ontmoeting en voorzieningen in wijken en buurten. Dit heeft raakvlak met de vraag naar groen en de diversifiëring van leefstijlen.

We willen inzetten op kansengelijkheid, gezondheid en bestaanszekerheid voor iedereen. Voldoende toegang tot voorzieningen en (betaalbare) woningen kan bijdragen aan kansengelijkheid. Ook een gezonde leefomgeving en het verkleinen van gezondheidsverschillen vormt een ruimtelijke opgave. Het gaat daarbij om het beperken van geluidhinder en verbeteren van luchtkwaliteit, maar ook het stimuleren van gezond gedrag en ontmoetingen door de inrichting van de leefomgeving. Denk hierbij aan het inrichten van een beweegvriendelijker gemeente, of een gezonder voedselomgeving in de stad.

De ruimtevraag voor een inclusieve stad hangt sterk samen met andere opgaven. Om in de groei naar 170.000 inwoners te voorzien, hebben we ook meer ruimte nodig voor scholen, maatschappelijke voorzieningen, sport en ontmoeting. Er is nog geen expliciet beleid voor leefbaarheid, gezondheid of veiligheid in bestaande wijken, terwijl hier wel behoefte aan is. In de volgende fase van het proces om tot een Omgevingsvisie te komen, staan de stadsdelen centraal en werken we dit verder uit.

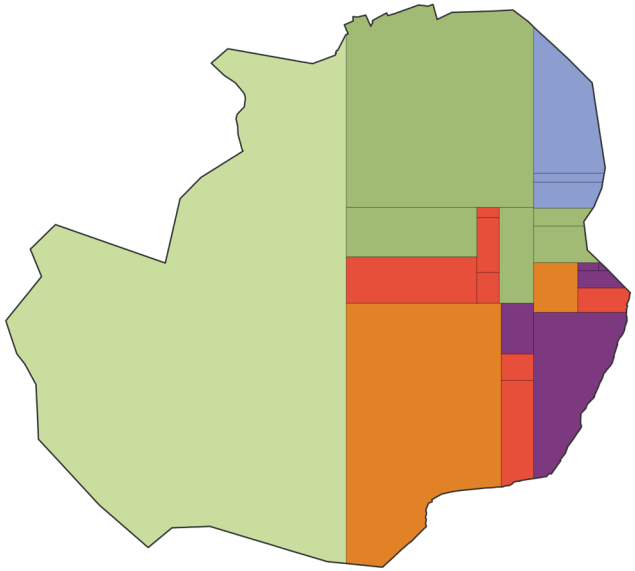
TOTALE RUIMTEVRAAG

5.1 INLEIDING

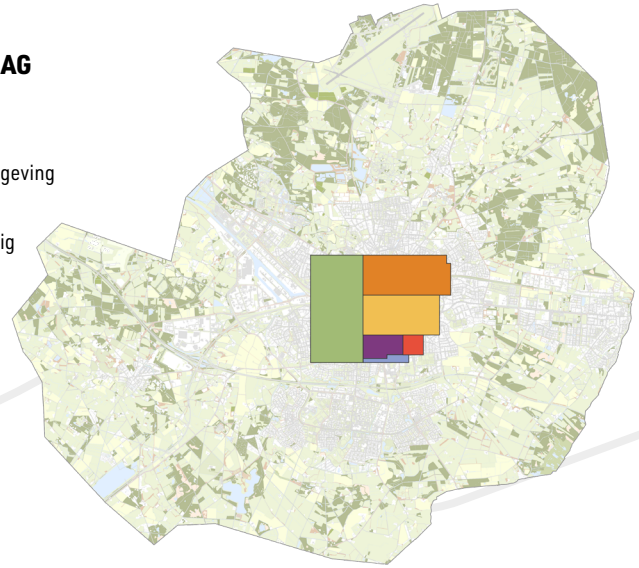
De sectorale ambities zoals hierboven beschreven, vragen om ruimte. Soms in de bestaande stad, soms aan de rand of in het buitengebied. Afbeelding 'Huidig ruimtegebruik' laat het huidige ruimtegebruik in de gemeente Enschede schematisch zien. Afbeelding 'Indicatieve ruimtevraag' toont indicatief het aantal hectares dat nodig is om de beschreven ruimtelijke ambities te behalen.

De totale sectorale ruimteclaim bedraagt ongeveer 870 hectare. Hierbij gaan we uit van onze ambitie ten aanzien van de groei van Enschede naar 170.000 inwoners, naast de autonome opgave op basis van bestaand beleid, zoals bijvoorbeeld op het gebied van klimaatadaptatie. Hoe kunnen we de gewenste groei faciliteren? En in wat voor stad resulteert dat? Die vragen onderzoeken we in het document Ruimtelijke toekomstverkenningen.

AFBEELDING
HUIDIG RUIMTEGEBRUIK

AFBEELDING
INDICATIEVE RUIMTEVRAAG

5.2 BEHOEFTE AAN PRIORITERING EN INTEGRATIE

We zien dat het bestaande beleid voor een forse ruimtevraag zorgt in het centrum, langs de hoofdverbindingen en op de topwerklocaties. Dit levert vooralsnog geen conflicten op, maar het prioriteert ook niet en daarmee lijkt alles even belangrijk. Tegelijkertijd is er voor veel andere wijken in de stad geen beleid gemaakt.

De ambitie voor groei en de daarbij behorende ruimtevraag moet een plek krijgen in onze gemeente, waarbij we de bestaande kwaliteiten als uitgangspunt nemen. In het centrum van de stad en op onze toplocaties ligt een opgave voor een schaalsprong. Bestaande milieus moeten daarom soms transformeren. De vraag is hoe we dat zo optimaal mogelijk kunnen realiseren. Dat is niet alleen een stedenbouwkundig vraagstuk, maar gaat ook over de vraag wat voor stad we willen zijn. Hoe kunnen we al onze strategische doelen combineren? Welke effecten heeft dit op onze stad, de verschillende wijken en het landelijk gebied? Op die vragen geven we middels de verschillende toekomstverkenningen een antwoord.

5.3 FUNCTIEMENGING

Een populaire en effectieve oplossing voor de grote ruimtevraag is functiemenging. Het mengen van functies geeft vaak synergievoordelen. Dit geldt vooral op plekken die zich lenen voor hogere dichtheden, zoals in de buurt van stations. Dit heeft echter ook weer consequenties voor mogelijke milieucategorieën en de mobiliteitsvraag. En de marktvraag naar wonen of werken vertaalt zich niet automatisch in functiemenging. In de toekomst-verkenningen werken we verschillende gradaties van verdichting en functiemenging uit, op zoek naar een balans die optimaal is voor Enschede. In de verkenningen houden we ook rekening met de hoeveelheid ruimte voor autonome doorontwikkeling van wijken (klimaat-opgave, sociale vraagstukken) en landelijk gebied (uitvoering visie landelijk gebied).

5.4 BOVENLOKAAL EN UITVOERINGSSTRATEGIE

Ondanks dat een Omgevingsvisie alleen gaat over het eigen grondgebied, zijn veel opgaven grensoverschrijdend. Daarom kunnen we de uitdagingen alleen samen aan. Dit geldt zowel voor samenwerking met buurgemeenten als met economische centra in de Euregio. Daarom zoeken we afstemming met omliggende gemeenten, de provincie, de Euregio en het Rijk.

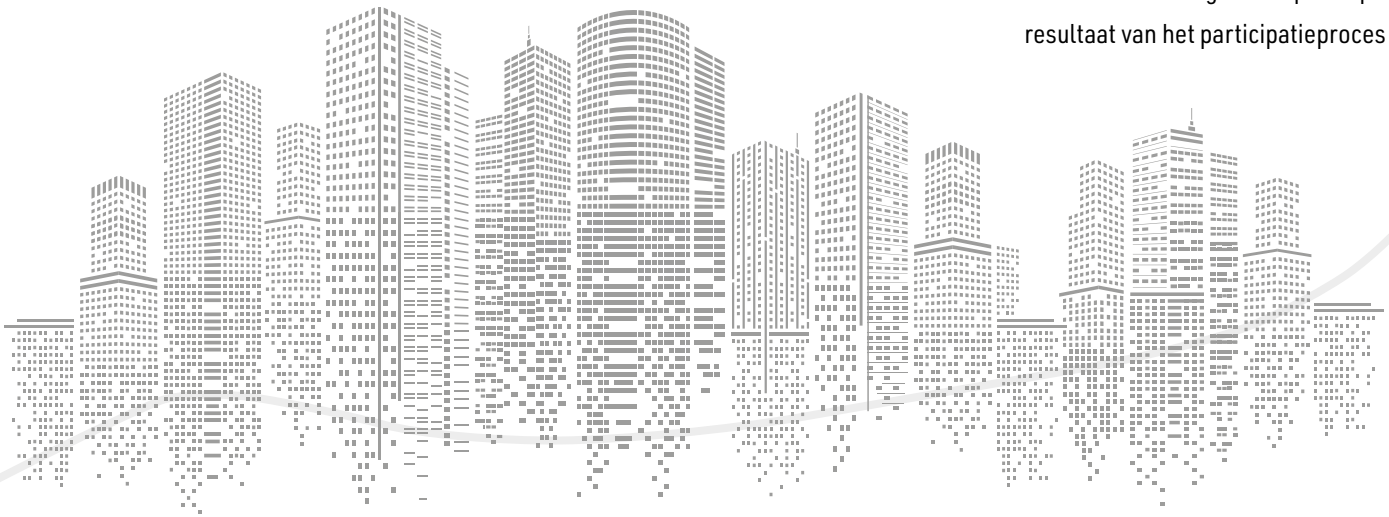
De rol van de gemeente in de ruimtelijke ontwikkeling van de stad is afgelopen jaren fors veranderd. De inzet van actieve grondpolitiek, waarbij de gemeente als eigenaar van de grond ontwikkelingen in gang kan zetten, is sterk verminderd terwijl de rol van partners in de ontwikkeling van de stad veel groter is geworden. We zullen op basis van de verstede-lijkingsstrategie opnieuw moeten bepalen welke rol we als gemeente willen spelen.

Met de invoering van de Omgevingswet verschuift straks de rol van de gemeente: de overheid trekt zich terug en faciliteert, de verantwoordelijkheid en de zeggenschap wordt teruggegeven aan de gemeenschap. Dit biedt kansen om de creativiteit van bewoners en ondernemers in te zetten voor het ontwikkelen van een prettige, veilige leefomgeving. De energie die nu vooral gericht is op reguleren en toetsen, kan ingezet worden voor creatie. De gemeente kan zich als partner, meedenker en adviseur gaan opstellen. In fase 4 van het proces om tot de Omgevingsvisie te komen, onderzoeken we welke rol we willen spelen in welke situatie.

VERVOLGSTAPPEN

6.1 EEN PASSENDE TOEKOMST KIEZEN

Met dit document en de Ruimtelijke toekomstverkenningen voor Enschede sluiten we de tweede fase in het proces om tot de Omgevingsvisie te komen af. Deze eerste twee fasen waren onderzoekend van aard. We onderzochten de identiteit van Enschede en kwamen tot verhaallijnen en een ruimtelijke kenmerkenkaart. En we vertaalden de strategische opgaven van de gemeente in ruimtelijke ambities, die we vervolgens op vier verschillende manieren hebben uitgewerkt in de verkenningen.
In de komende tijd (zie paragraaf 2.5) bepalen we welke richting we op willen. Daartoe kiezen we de voor Enschede meest passende toekomst op basis van omgevingseffectonderzoek. Ook willen we met relevante stakeholders als buurgemeenten en maatschappelijke organisaties in gesprek over de verkenningen.

6.2 PARTICIPATIE

De Omgevingsvisie geeft straks richting aan de (gewenste) kwaliteiten van de fysieke leefomgeving. Dat lukt alleen als de visie tot stand komt in samenspraak tussen de overheid, bedrijfsleven, kennisinstellingen en de inwoners. Vanuit dit perspectief is het van belang dat de Omgevingsvisie meer als proces dan als product wordt gezien. Het gaat er namelijk om dat de Omgevingsvisie zowel binnen als buiten de organisatie gedragen wordt. Een door veel partijen gedragen gezamenlijke visie kan voor al deze partijen uitgangspunt voor handelen zijn, waardoor het realiseren van de beoogde doelen dichterbij komt. Kort gezegd: de gemeente kan het niet alleen.
De vorm en wijze waarop de gemeente het participatieproces ten behoeve van de Omgevingsvisie inricht is niet wettelijk geregeld. De manier waarop de participatie wordt vormgegeven maakt niet uit. Wat wel wettelijk is geregeld is dat de gemeente een motiveringsplicht heeft. Dit betekent dat moet worden toegelicht hoe er is geparticipeerd en met welk resultaat. Hiervoor hebben we twee documenten opgesteld:

- het Participatieplan, met daarin het doel en de opzet van het participatieproces
- de Verantwoording van de participatie in fase 1 en 2, met een beschrijving van het resultaat van het participatieproces tot nu toe.

GEMEENTE ENSCHEDE

COLOFON

TEKSTEN EN BEELDMATERIAAL
gemeente Enschede/team Omgevingsvisie
met medewerking van:
Witteveen+Bos,
Future Urbanism Consultancy/Erwin Webbink

NOVEMBER 2022

Wilt u reageren of meer lezen over de Omgevingsvisie voor Enschede? Kijk dan op de website:
www.enschede.nl/omgevingsvisie

ENSCHEDE